

Prawo podatkowe

Wydanie 12.

Przejdź do produktu na ksiegarnia.beck.pl

Wstęp

„Prawo podatkowe” składa się z trzech części: „Wprowadzenia do prawa podatkowego”, „Ogólnego prawa podatkowego” – zobowiązań podatkowych i postępowania podatkowego oraz „Szczegółowego prawa podatkowego”. Praca ta w zamiarze Autora ma stanowić całościowe opracowanie prawa podatkowego. Niniejsze stanowi dwunaste wydanie „Prawa podatkowego” (pierwsze wydanie ukazało się w 2000 r., drugie w 2001 r., trzecie w 2004 r., czwarte w 2006 r., piąte w 2009 r., szóste w 2011 r., siódme w 2012 r., ósme w 2014 r., dziewiąte w 2016 r., dziesiąte w 2018 r., jedenaste w 2019 r.). Do przygotowania nowego wydania skłoniło Autora zarówno znaczne zainteresowanie Czytelników poprzednim wydaniem, jak i daleko idące zmiany stanu prawnego w latach 2019–2020.

Zmiany te dotyczyły zarówno szczegółowego prawa podatkowego, jak i przede wszystkim ogólnego prawa podatkowego, a także prawa unijnego. W przypadku ogólnego prawa podatkowego wprowadzono szereg rozwiązań prawnych, mających na celu przeciwdziałanie zjawisku unikania opodatkowania oraz agresywnemu planowaniu podatkowemu. Wiele z nich miało swoje źródło w prawie unijnym. Powstaje pytanie, czy implementacja postanowień prawa unijnego do prawa krajowego zachowała odpowiednią równowagę pomiędzy uprawnieniami organów podatkowych i ochroną prawną podatników wynikającymi z tego prawa. Dotyczy to także tych rozwiązań prawa krajowego, które nie mają bezpośredniego źródła w prawie unijnym, a które regulują relacje pomiędzy prawami i obowiązkami organów administracji podatkowej i podatników. W przypadku szczegółowego prawa podatkowego na uwagę zasługują przepisy zamieszczone w obu ustawach o podatku dochodowym, normujące problematykę cen transferowych. Zmierzają one do przeciwdziałania agresywnemu planowaniu podatkowemu, głównie gdy chodzi o opodatkowanie transakcji pomiędzy podmiotami powiązаныmi. Są to obszerne regulacje, których wprowadzenie rodzi pytanie, czy również w tym przypadku prawodawca zachował właściwą równowagę pomiędzy interesem publicznym a prawnie chronionym interesem podatnika.

Do opracowania nowego wydania przyczyniło się także to, że w latach 2019–2020 ukazało się wiele interesujących opracowań w nauce prawa podatkowego, zwłaszcza monografii i komentarzy, a także ciekawych, znaczących dla praktyki i doktryny, orzeczeń podatkowych.

Niniejsze wydanie „Prawa podatkowego” różni się od poprzednich nie tylko stanem prawnym – jest to stan na lipiec 2021 r. – lecz w znacznej mierze stanowi nowe ujęcie polskiego prawa podatkowego w kontekście zmian, jakie zaszły zarówno w krajowym, jak i unijnym prawie podatkowym oraz ich wpływu na praktykę jego funkcjonowania. Dotyczy to tak części I – „Wprowadzenia do prawa podatkowego”, jak i rozważań zawartych w części II oraz III – „Ogólne prawo podatkowe” i „Szczegółowe prawo podatkowe”.

Punktem wyjścia analizy polskiego prawa podatkowego są zamieszczone w części I zagadnienia konstytucyjnych i unijnych podstaw opodatkowania, źródeł prawa podatkowego oraz jego wykładni i stosowania, rozważanych zarówno w aspekcie prawa krajowego, jak i unijne-

go, z mocnym położeniem akcentu na proces stosowania prawa podatkowego z uwzględnieniem zarówno samej wykładni prawa w ścisłym jej znaczeniu (głównie wykładni operatywnej), jak i wnioskowań prawniczych.

W rozważaniach na temat tworzenia i stosowania prawa podatkowego poddano także analizie wykorzystywanie w prawie podatkowym klauzul generalnych i zwrotów niedookreślonych. Chodzi bowiem o uelastycznienie procesu stosowania prawa, tak aby w określonych przypadkach można było posługiwać się w nim nawet negocjacjami prawniczymi. Elastyczność stosowania prawa ma stanowić próbę przeciwdziałania przez prawodawcę, jak i podmioty stosujące prawo, zjawisku agresywnej optymalizacji podatkowej, znacznie się nasilającemu we współczesnej gospodarce, w tym także w polskiej gospodarce. Powstaje pytanie, czy wspomniane już obszerne regulacje Ordynacji podatkowej oraz obu ustaw o podatku dochodowym są odpowiednie dla uelastycznienia procesu stosowania prawa.

Przyjęta w pracy koncepcja wykładni prawa podatkowego i jego stosowania stanowi swego rodzaju motyw przewodni całego opracowania. Nie dokonano w nim zatem szczegółowego opisu polskiego prawa podatkowego (tego rodzaju opracowań jest już w polskiej literaturze wiele), lecz przedstawiono to prawo z punktu widzenia kompleksowej wykładni prawa podatkowego, tj. wykładni językowej, systemowej i celowościowej, z mocnym uwzględnieniem konstytucyjnych i unijnych podstaw tworzenia i stosowania prawa. Te ostatnie zagadnienia nabierają szczególnego znaczenia w świetle rozwiązań prawnych Konstytucji RP z 2.4.1997 r. oraz prawa unijnego. Granicą wykładni i stosowania prawa podatkowego w niniejszym opracowaniu jest wykładnia językowa dokonywana w ramach możliwego sensu słów, za pomocą których prawodawca sformułował dane normy, także przy odpowiednim wykorzystywaniu klauzul generalnych i zwrotów niedookreślonych. Słowna granica wykładni nabiera jednak obecnie nowego znaczenia także ze względu na kształtowanie jej przez prawo unijne. Przepisy prawa unijnego wyrażone są bowiem, jak wiadomo, w wielu językach, co powoduje wyraźny wzrost roli wykładni systemowej oraz celowościowej (funkcjonalnej).

Zobowiązania podatkowe i postępowanie podatkowe – przedstawione w części II – rozpatrywane są ze szczególnym uwzględnieniem powiązania określonych instytucji prawa podatkowego z podobnymi instytucjami występującymi w prawie cywilnym (zobowiązania podatkowe) oraz w prawie administracyjnym (postępowanie podatkowe). Pozwala to na szersze – systemowe – spojrzenie na prawo podatkowe, a także na analizę jego instytucji z punktu widzenia obowiązującego w Polsce porządku prawnego oraz zasad spójności i zupełności systemu prawa.

Analiza poszczególnych podatków zaprezentowana w części III ma na celu nie tyle ich całościowy opis, co wydobycie podstawowych cech tych podatków, na tyle ważnych i trwałych, aby stały się one jako elementy polskiego systemu, pomimo rozlicznych jego zmian. Dlatego też prezentacja poszczególnych podatków poprzedzona jest krótką ich historią, ze szczególnym uwzględnieniem zmian polskiego systemu prawa podatkowego (poczynając od okresu międzywojennego), a następnie zarysowania ich ogólnej charakterystyki, także z uwzględnieniem prawa unijnego. Daje to podstawę do poszukiwania pewnych trwałych założeń i wartości, na jakich oparte są konstrukcje obowiązujących na terenie Polski podatków, a dalej – systemu prawa podatkowego. Analiza tych podatków koncentruje się na podatkowoprawnym stanie faktycznym stworzonym przez przepisy normujące podmiot podatku, jego przedmiot, podstawę opodatkowania, stawkę podatkową, a także ulgi i zwolnienia, przy czym istotnego znaczenia nabierają tu związki pomiędzy tymi elementami stanu faktycznego.

Przyjęta koncepcja pracy rzutuje na jej charakter. Nie daje się w niej gotowych recept, lecz jedynie proponuje pewien sposób prawniczego rozumowania, jakie może mieć miejsce przy wykładni i stosowaniu określonych rozwiązań prawnych. Rozumowanie to wynika przede wszystkim z istoty prawnej podatku, determinowanej zarówno przez ogólne zasady funkcjonowania prawa, jak i zasady specyficzne dla prawa podatkowego. Koncepcja ta w znacznym stopniu

przesądza o kręgu adresatów niniejszego opracowania. Są nimi w pierwszym rzędzie prawnicy, zarówno osoby studiujące prawo, jak i w nie mniejszym stopniu praktycy – pracownicy administracji podatkowej i sądownictwa, doradcy podatkowi, a także inne osoby, które w swojej pracy zawodowej zajmują się problematyką opodatkowania. Dla ułatwienia korzystania z tego opracowania oraz dla przejrzystości wywodów zrezygnowano z przypisów, poprzestając na wykazach literatury (głównie monografii, prac zbiorowych i komentarzy) zamieszczanych na początku poszczególnych rozdziałów, a także na początku publikacji.

Wrocław, lipiec 2021 r.

Prof. *Ryszard Mastalski*

[Przejdź do księgarni →](#)

ksiegarnia.beck.pl